

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exemplorum Libri Tres

Liber Primus Siue Vis Et Virtus Exemplorum, Hoc est, Solatia Et Documenta
- Hæc Moribus, Illa Temporibus Nostris Adhibita

Stengel, Georg

Ingolstadii, Anno M.DC.L.

Caput XLII. Aliorum Adolescentium, Puerorumq[ue] ac Martyrum
constantia, hoc tempore imitanda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48162](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48162)

rum, aut Phrygum pueros. Porro Græcorum pueris, præsertim Deo præcipiente, haud aliud congruebat, quam eruditio, & sermo, quæ nactus meritis bonos efficiunt viros, & ciuitatum seruatores. Illi igitur malè vti sunt puerorum auribus: sicut & nostra hæc ætas, quæ pueri ante discunt vitia, quam sciant.

Quid ergo mirum, si hoc sæculo alioqui Martio, in multis bonis familijs tam pauci reperiuntur, qui non modò stultum esse arbitrantur, aliquid de martyrio cogitare, sed ne in campum quidem audent prædire, vt sese hostibus, pro patria, opponant dimicando: aut si prodire, ad quemuis odorem suspicionemue hostis, pedem referunt; sicut cochleæ sua cornua. Simeonem hi intueantur, vix natum, & iam cothurnis martyrum gradientem. Et haberemus vtrique etiam nos plures Simeones, si à teneris statim vnguiculis, exemplis melioribus, & non inter Amazonum cantilenas educarentur; neque illis mensis adhiberentur, quas spurci sermones condiunt, & impudicè iocantes stulti, morio-nesque cingunt. Hinc pauci Simeones, multi Simonides,

VII.

CAPVT XLII.

Aliorum Adolescentium, Puerorumq; ac Martyrum constantia, hoc tempore imitanda.

AD E M cerà laudandus est infracti animi adolescens, quem in exemplum Eusebius proponit eo loco, quo diuinæ protectionis varia spectacula in hunc modum memorat. Quosdam, ait, ex illis in Palestina propter tormentorum perpe-ssionem, claruisse scimus: alios Tyri Phœnicia magnam laudem collegisse: quos quidem quis est, qui non supra modum miratus fuerit, cum oculis cerneret innumerabiles plagas, dimicationem cum bestijs, inq; ea pardorum, vrsorum immanium, aprorum agrestium, saurorum denique igne, & ferro, ad rabiem acriter incitatorum impetus, & eximiam generosorum martyrum contra cuiusque bestia ictum tolerantiam? quibus quidem rebus dum gerebantur, ipsi interfuimus, diuinamq; potentiam Seruatoris nostri ipsiq; Iesus Christi, cui illi in cruciatu præclarum testimonium perhibebant, id temporis præsto Martyribus opem tulisse, & euidenter se ipsam eis ostendisse aduertimus. Nam

I.

Euseb. lib. 6. cap. 7.

belluae illa rapaces, longo temporis spatio, neque sanctorum corpora at-
 tractare, nec ad ea prope accedere audebant: sed in infideles, qui extra
 repagula, alius aliunde, incitatione quadam eum in Martyres infligã-
 runt, impetu ferebantur. Et quamquam sancti Dei athleta nudi con-
 sistebant in medio, manibusq; eas prouocabant, & in se pertrahere co-
 nabantur, (hoc enim ut agerent, illis erat imperatum) illos tamen so-
 los non omnino attigerunt: verum interdum dum in illos irruebant,
 tamquam diuiniore quadam vi ac virtute, fuerunt repulsa & retrò de-
 nudò quam mox resilierunt. Quod cum fieri cerneretur, non exigens
 infidelibus spectantibus excitauit admirationem: usque adeò ut primà
 bestia frustra incurfante, secundam, & tertiam in unum eundemq;
 Martyrem dimitterent.

II.

Interea non modò virilem, & intrepidam sanctorum illorum ani-
 mi tolerantiam, sed firmam etiam atque inflexibilem in teneris corpo-
 ribus constantiam, cum stupore quodam, mirari licuerat. Vidisses
 enim adolescentulum non viginti annos integros natum, nullis constri-
 ctum vinculis, firmè consistentem, manibus in crucis modum è trans-
 uerso expansis, robustâ, & excelsâ mente in precibus ad Dei Numen
 fundendis attentissimè defixum, neque omnino se commouentem, neq;
 in hanc vel illam partem, de loco, in quo steterat, deflectentem: idq;
 cum vrsi & pardi furorem, & mortera in eum exhalarent; cumq; eius
 carnem dentibus lacerare aggrederentur. Quorum ora, diuinâ qua-
 dam, & inexplicabili potentia, nescio quo pacto, fuere proprie obtura-
 ta, & ipsi iterum retro properè recurrunt. Alios rursus cernere po-
 tuisses, (omnes enim simul quinque erant) agresti & immani tau-
 ro obiectos: qui nonnullos ex infidelibus propius aduentantes, cornibus
 in aërem coniecit, eosq; discerpit miserè, & semininos in hominum ma-
 nibus inde auferendos reliquit: Verum ad sanctos Martyres solos, dum
 furore, & rabie exardescens in eos irrumpere conabatur, ne appropin-
 quare quidem poterat: & tamesi pedibus, & cornibus huc illucq; vi-
 bratis insultabat, & canteriorum incitamentis lacefitus contra illos
 terrorem spirabat, tamen retrogrado cursu diuinâ sacri Numinis prou-
 dentia repulsus fuit usque eò, vti cum iste illos neuiquam lassisset, alias
 belluas in eos immitterent. Ad extremum, post graues, & varias illa-
 rum etiam incursiones, ense obruncati fuere, & marinis fluctibus, se-
 pulchrorum loco, mandati. Hæc Eusebius,

Ex

Ex quo duo documenta possunt in hæc tempora derivari. Primum est, diuinum oculum vtrique videre suorum necessitates; neque eos deserere, etiam in mediâ belluarum cauâ, cum Daniele, constitutos. Quod vel Stoici viderunt, qui teste Saluiano, Deum gubernatoris vice, intra id quod regat, semper manere testantur. Quid potuerunt de affectu, & diligentia Dei rectius religiosiusque sentire, quam ut eum gubernatori similem esse dicerent? hoc vtrique intelligentes, quod sicut navigans gubernator, numquam manum suam à gubernaculo, sic numquam penitus curam suam Deum tollit à mundo; ac sicut ille, & auras captans, & saxa vitans, & aëtra suspiciens totus sit simul tam corporis, quam cordis officio operi suo deditus; ita scilicet Deum nostrum ab vniuersitate omnium rerum, nec manu dignantissima visionis auertere, nec regimen prouidentia sua tollere, nec indulgentiam benignissima pietatis auferre. Rugiunt leones, fremunt pardi, murmurant vrsi, fulminant apri, irrunt tauri; videt hæc omnia Deus, tamquam marinas belluas gubernator, & sapiens eiuscemodi pericula à capitibus nostris auertit, quam ipsi animaduertamus. Haud rarò etiam hostibus hæc nostris in propriam perniciem refuadit, ut suis insidijs pereant.

Quod si permittitur iustos pati, aut corrigi reos, nec ibi quidem deest suâ bonitate, *Salutaris Dei erga humanum genus prouidentia*, ait Euagrius, ante plagam inflatam, remedia parare, & gladium ira sua clementiâ demulcere, & cum res in desperationem venerunt, sua misericordia quasi fores aperire solet. Itaque impiè agunt, atque insipienter, qui vbi vident bellis omnia turbari, & fusque deque verti, illico dicunt: *Solicitor, nullos esse putare Deos*, aut, quod ferè perinde est, *Non est Deus*. Nam certè, ut ait S. Saluianus, incuriosus à quibusdam, & quasi negligens humanorum actuum, Deus dicitur; utpote nec bonos custodiens, nec coercens malos: & ideò in hoc saculo bonos plerumque, miseros, malos beatos esse. Sanctos si Deus non curaret, ora leonum non obturaret. Sed & ipsi Sancti, quia Deum curant, hæc non curant; sciunt enim eum posse ista prohibere, si vellet, & si non velit, ad maius bonum permittere. Egregiè Iacobus eremi incola, apud Theodoretum, cuius cum constantiam malus Alastor ferre non posset, Æthiopis nudi formâ accedens minitatus est, se eum virgâ percussurum. Hic Iacobus,

III.

Saluian lib. 2.
de prouid.
Dei,

IV.

Euagr. Eccl.
hist. lib. 4.
cap. 6.

Quid. 3.
Amor.
Plal. 13. 1.
S. Saluian.
lib. 1. de gu-
bern. Dei.

Theodoret.
hist. 53. PP.
vita 21.

bus, *Si tibi, inquit, permiffum à Deo est uniuersorum, percutè, & plagam lubenter accipiam, ut qui ab illo feriar. Sed fi non fit tibi permiffum, non percuties, licet millies infania.* Hac tam generosa refponfione cacodæmonem ipfe percuffit, & fugauit. Ita cenfuiſſe videtur etiam adoleſcentulus ille, qui nondum viginti annos natus, nullis conſtrictus vinculis firmiter conſtitit, manibus in crucis modum è tranſuerſo expansis, robuſtà & excelsâ mente in precibus ad Dei Numen fundendis attentiffimè defixus, neque omninò ſe commouens, vt ſos & pardos ſuſtinens irruentes. Fortior enim erat omni beluâ, qui prouidentiâ Dei nitebatur.

Eufeb. lib. 8.
cap. 7. cit.

V.

Atque hoc eſt alterum documentum, vt cerea alioquin ætas nos doceat, eſſe fortes. Omnem olim Philoſophiam Epictetus duobus verbis eſt complexus, dum *ſuſtinere* iuſſit, & *abſtinere*; adhuc breuius compendium virtutis docuit iſte adoleſcentulus, ſuſtinendo abſtinuit ipſos vrfos, & pardos. Et quid mirum? ipſæ illi voluptates, pernicioſiores beſtiæ, non nocuerunt, omnemq; voluptatem ſuam poſuit in ſuſtinendo. Hoc qui facit, jam abſtinet à voluptate, à qua Epictetus iubet abſtinere. Vt ergo faciamus, Chriſtus eiufcemodî maſculi cordis pueros in medium adducit.

VI.

Reſerit Bartholomæus Riccius 14 Martij ex hiſtoria, quæ ſeruatur in Actis ſacrorû Quæſitorum.

Inter quos non tacendus ſanctus Chriſtophorus octo annorum puſio, qui in Hiſpania, apud Guardiam, Ferdinando Rege, talia à Mauranis, qualia ferè Chriſtus à Iudæis perpeſſus, inter flagellorum acerbiffimos cruciatus, nullam doloris vocem edidit, niſi ſub quinque vltimis ictibus, quòd eo numero illius plagæ Chriſti verbera excederent. Porro fodientem haſtâ ſibi latus dexterum, ad ſiniſtrum tranſire iuſſit, impaudumq; cor ipſe ferienti monſtrauit. Igitur quiſquis in dolore eſt,

Si magnam in paruo vix cernere corpore mentem,

Hanc in Chriſtophori, lumina fige, crucem.

Eſt puer, at docilus; Dominiq; exempla ſecutus,

Exprefſit pœnis fortia facta ſuis.

Suſtinet à diris, pro Chriſti nomine, Mauris,

Qualia ſuſtinuit Chriſtus ab Ifacido.

Hæc furor impreſſus criniuit tempora ſpinis,

Flagra ſecant tergum, lancea ſana latus.

Nes

Nec magis ardenti sunt corpora sole perusta,
 Liuida quàm Mauris corda furore calent.
 Qualia flagra ferens, stygys emissa cauernis,
 Pingitur anguineus torua Megea comis:
 Talis utràque manu rorantia sanguine lora,
 Christophoro intentat, crassa feroxq; cohors.
 Ille autem ad validam constrictus fune columnam,
 Duci, animi ob vires, ipse columna potest.
 Terribilis tortor cùm brachia tollit in ictum,
 Christophorus mentem tollit ad astra suam.
 Carnifices ipsos tot vulnera facta fatigant:
 Stat puer, ac optat, vulnera plura pati.
 Purpureus toto prorumpit corpore sanguis,
 Mollibus ex oculis non lachryma vlla fluit.
 Iamq; tot intulerant, data quot sunt verbera Christo;
 Nec satis est, pergunt addere plura datis.
 Qui prius ergo hilari tot verbera pertulit ore,
 Ingemuit, quando quinque suprema tulit.
 Hi numerum Christi superabant scilicet ictus,
 Hac imo gemuit verbera corde puer.
 In cruce cùm lateris foderetur regia dextri,
 Cerneret & Martyr cuspide corda peti,
 Retrabe mucronem dextro de vulnere, dixit,
 Lauum, si cor vis tangere, tange latus.
 Hic cor habet sedem, sunt hic praeordia vita;
 Hic anima & gemini regna calorū habes.
 Sic puer ipse sui monstrat sacraria cordis,
 Qua truculenta feri militis hasta subit.
 Nempe ita, qua Christus tulit, omnia, Line, tulisti:
 Vincla, alapas, spinas, sputa, flagella, crucem.
 Nunc etiam (at gemino) tibi vulnere corda notantur;
 Hoc discrimen habes, ne videre Deum.

Atque ut Deus hunc Christophorum (quem accolæ inco- VII.
 laeque innocentem de Guardia nominant) per vestigia plura Chri-
 sti duceret, sicut inuentus est Christus in Cathedra duodennis, Luc. 2,
 ita iste octennis; & sanè multa docens, si multos dociles inueni-

ret. Est enim virilis puer, sicut (prò dolor) quàm plurimi sunt viri pueriles; dignus proinde tali elogio.

*Hunc, quem Guardia laudat Innocentem,
Qui rhamnùmque, crucemque, lanceamque,
Et tam grandia pertulit; puellum,
Inuestis mihi monstrat esse vultus:
Quòd si non foret hic, virum putarem.*

Puto tamen omnino dignum, quem viri imitentur. Qui si & hinc humeros contrahant, atque eiusmodi onera alijs Atlantibus relinquunt; saltem à pueris ipsis discant virtutem imitandi.

Roman. Mar. tyrol. 8. Idus Augusti. Nam in Hispania Iustus & Pastor, sanctissimi fratres, cum adhuc pueri litteris imbuerentur, proiectis in schola tabulis, sponte ad martyrium cucurrerunt, & mox à Daciano Praside teneri iussi, & fustibus cæsi, cum se mutuis exhortationibus constantissime roborarent, extra ciuitatem producti à carnifice iugulati sunt. Quàm multi, tempore hoc nostro, cum tympana audiunt, ante mysteria, vt dici solet, discedunt è scholis, & tabulas proijciunt, non vt Martyres fiant, sed vt faciant! si vultis æmulari, ò iuvenes, *amulamini charismata meliora*: & si pro Republica, pro fide, pro Ecclesia non vultis fortitet occidi, saltem nolite socij esse eorum, qui spoliant & occidunt, pro patria, pro legibus sacris, pro religione patientes.

VIII.

Alius erat veterum ardor in imitando; qui ipsum Arrium Antoninum Asiæ Proconsulem in stuporem magnum adduxit. Hic enim cum persequeretur instanter eos, qui fidem Christi suscepissent, accidit aliquando vt cum in quadam ciuitate de illis quæstiones haberet, omnes ante tribunal eius se, manu factâ, obtulerint occidendos. Cum ille, vt Tertullianus ait, paucis duci iussis, reliquis dixit: *O miseri, si cupitis perire, precipitia, & restes habetis*. Hoc ab hoste testimonium retulerant Christiani promptiores ad ferendam, quàm ille ad inferendam mortem; adeò vt omnes se vltro sisterent Christo victimandos; hoc nomine non miseri, sed beati; nec isto modo perire, sed æternùm viuere cupientes: per precipitia, & restes non suas, sed Tyrannorum, ad cælum euolaturi. Ita scilicet exempla fortia, quæ videbant, exprimebant; non curiosi spectatores, sed generosi imitatores; quales etiam nostri huius sæculi tempestas desiderat, sed plane deside-

Tertull. ad Scap. cap. vlt.

Cap. XLIII. *Exempla recentia eorum, qui atrociam animo passi.* 179
desiderat: vix enim habet imitatores, licet habeat præcessores.
Itaque hebes oculus non videt longè præcedentes; aut certè ra-
ritas exempli trahitur in excusationem.

CAPVT XLIII.

Recentia exempla cum gaudio passorum.

ORTASSE enim, quibus ista canimus, dicent, ideò,
hac tempestate persecutionum, deesse fortium imita-
tores, quia & antiqua sint in obliuione, & recentia in
pretio haberi solita in nimia raritate: itaque mirum non esse, si
desint imitatores, vbi desunt duces: aut si hac tempestate pauca
contingant illustria, cum etiam exempla desint huius tempesta-
tis. His illud in primis possumus respondere, sufficere veterum
exempla sedulo imitatori. Si enim vitia veterum sequimur, quid
virtutes veterum meruerunt, vt displiceant, dum laudantur?

Deinde bonus Deus, quemadmodum vnicuique diei suum
iubet lucere solem; ita omni æuo quasdam accendit faces ad vir-
tutem prælucentes. Itaque nec nostræ ætati desunt clarissima
exempla eorum, qui rebus aduersis gauisi, cum S. Francisco dixe-
runt: *Tanta est gloria, quam exspecto, vt omnis me pœna deletet, om-
nis morbus, humiliatio omnis, persecutio omnis, mortificatio omnis.*
Talia exempla complura non deessent, nisi cauam Arabiam ser-
rent, & tam paucos imitatores reperirent. Non enim hîc Ala-
zones nostri, sed alibi assam, quod aiunt, farinam concupiscunt.

S. Ignatius Societatis nostræ auctor, Christi causâ, in vin-
cula compactus, cum ab eo Franciscus Mendosius, postea Bur-
genfis Episcopus, & Ecclesiæ Romanæ Cardinalis, quæreret, num
dolenter ferret illum carcerem, & vincula? Apostolica fortitudi-
ne respondit: *An tantum malum tibi videtur carcer esse? at verò non
tam multa Salmantica compedes sunt, non tot catena, quin ego plures
pro Christo cupiam.* Quare idem etiam interroganti, *Quanam es-
set compendiaria via ad perfectionem?* respondit: *Multa pati pro
Christo, idq; assidue postulare à Deo.* Vides verbum, habes exem-
plum; altero docuit, altero ostendit, quid sit desiderandum, & in
quo gaudendum. Nunc ea re tam pauci gaudent, quia pauci de-
siderant, pauci à Deo postulant. Potius id longis peregrinatio-
nibus,

I.

II.

III.

Petr. Ribad.
lib. 4. vitæ S.
Ignatij c. 15.